

УДК 633.63.631.531.12

Глеваський В.І.

Білоцерківський національний аграрний університет

Куянов В.В. канд. техн. наук

Інститут післядипломної освіти НУХТ

Рибак В.О., канд. біол. наук

Білоцерківська дослідно-селекційна станція ІБКіЦБ

ВПЛИВ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ НА ТРИВАЛІСТЬ ФАЗ І МІЖФАЗНИХ ПЕРІОДІВ РОСТУ І РОЗВИТКУ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ

На протязі індивідуального росту і розвитку цукровий буряк проходить ряд етапів, фаз і міжфазних періодів. Вони пов'язані з органоутворюючими процесами, формуванням показників продуктивності і специфічними вимогами рослин до зовнішніх умов. Знання закономірностей, їх виникнення необхідно враховувати при здійсненні біологічного контролю на протязі вегетаційного періоду і цілеспрямованого впливу на формування показників урожайності і якості коренеплодів.

Ключові слова: коренеплоди, цукристість, цукрові буряки, фазний період, міжфазний період, урожайність.

В онтогенезі міжфазного періоду проходять складні процеси формування органів рослин, визначають не тільки будову, але і кількісні ознаки кожного органу. Єдність рослинного організму з умовами життя здійснюється через органи які пристосовані для виконання фізіологічних функцій [1].

Закономірності росту цукрових буряків складно виразити математичною формулою, так як фактори росту і їх взаємодія постійно міняються, і ми поки не навчилися достовірно визначати їх кількісні значення. Однак, практична робота висуває необхідність узагальнення типових явищ у ході росту і розвитку цукрових буряків і прогнозування термінів настання фаз і періодів росту в залежності від природно-кліматичних, погодних і технічних умов для розробки раціональних агротехнічних прийомів. В.Т. Красочкін [2] в індивідуальному розвитку цукрових буряків охарактеризував 12 етапів органогенезу.

В онтогенезі цукрових буряків, виходячи, в основному, із морфологічних особливостей у відповідний проміжок двохрічного часу розвитку цукрових буряків, розрізняють фази і періоди росту. Керефов К.Н. [3] виділяє 5 фенологічних фаз росту і розвитку на першому році життя і 5 на другому. Н.І. Орловський [4] виділяє 9 фаз росту на першому році життя і 4 на другому.

Глеваський І.В. [5] виділяє 24 періоди росту і розвитку рослин з врахуванням технологічної необхідності і сучасного рівня біологічного контролю за формуванням високого урожаю цукрових буряків.

Метою досліджень було вивчення продуктивності цукрових буряків у залежності від строків сівби та проходження ними міжфазних та фазних періодів росту і розвитку в умовах центральної частини Правобережного Лісостепу.

Проходження етапів органогенезу і фаз розвитку у рослин цукрових буряків займає порівняно довгий відрізок часу. Ефективність операцій по догляду за посівами при інтенсивній технології залежить від проведення їх в

стислі терміни, що зв'язано з певним станом рослин буряків, бур'янів, властивостей ґрунту, розвитку хвороб і шкідників.

Часто зміна терміну сівби, рихлення ґрунту, підживлення і інші технологічні операції лише на декілька днів сприяє проходження фаз і між фазних періодів росту в цілковито різних умовах, що безумовно відображається на продуктивності рослин.

Важливо з практичної точки зору, враховуючи прийняті фазні і міжфазні періоди, які характеризують стан насіння в ґрунті і ріст рослин від проростання до збирання, щоб вони чітко відповідали вираженим морфологічним властивостям рослин і мали суттєве значення в плануванні і проведенні технологічних операцій.

Біологічний контроль за ростом і розвитком рослин цукрових буряків передбачає проведення агротехнічних прийомів і окремих технологічних операцій відповідно з погодними умовами і біологічними вимогами рослин. Для встановлення закономірностей настання міжфазних періодів росту і розвитку рослин проводяться мікрофенологічні спостереження за процесами формування органів у різні за погодними умовами роками.

Так великий вплив на урожайність цукрових буряків мали строки сівби та проходження ними міжфазних та фазних періодів росту і розвитку. У наших дослідженнях в період 2017 – 2019 рр. кращі показники мали ранні строки сівби. Так найвищу врожайність від 62,0 до 69,2 т/га у середньому за два роки мали всі досліджувані гібриди, вирощені за сівби 5 квітня. Приріст урожаю коренеплодів порівняно з найпізнішим строком сівби 5 травня у гібридів ІЦБ 0903 і ІЦБ 0904 становить відповідно 10,4 т/га і 2,3 т/га, у ІЦБ 0905 – 9,1 т/га.

СПИСОК ВИКОРИСАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Куперман Ф.М. Морфофизиология растений. М. Высшая школа. 1984. 240 с.
2. Красочкін В.Т. Свекла. Госсельхозиздат. М.-Л. 1960. 437 с.
3. Керемов К.Н. Биологические основы растениеводства. М. Высшая школа 1982. 408 с.
4. Орловський Н.І. Рост сахарной свеклы. Биология и селекция сахарной свеклы. М. Колос. 1968. с. 209-227.
5. Глеваський І.В. Буряківництво. Київ. Вища школа, 1990. 320 с.